

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU NUSTATANT REABILITACIJOS PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKĄ TYRIMO

2020 m. rugpjūčio 7 d. Nr. (20)SN-80)SP-67
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2020 m. gegužės 20 d. gautas patikslintas pareiškėjos V. K. (toliau – Pareiškėja) skundas dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu nustatant reabilitacijos paslaugų teikimo tvarką.

Skunde Pareiškėja nurodė: „man nustatytas 40 % darbingumo lygis ir priklausė palaikomoji reabilitacija sanatorijoje. Greitai sulauksiu senatvės pensijos amžiaus ir man palaikomoji reabilitacija nebus teikiama“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pareiškėja teigė, jog „NDND (Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba), pagal man nustatytą darbingumo lygį sulaukus senatvės pensijos, nustatys vidutinį specialiųjų poreikių lygį“. 2008 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-50 „Dėl medicininės reabilitacijos ir sanatorinio (antirecidyvinio) gydymo organizavimo“ (toliau – Įsakymas) patvirtinto „Medicininės reabilitacijos paslaugų suaugusiems teikimo specialiųjų reikalavimų sąrašo“ III skyriaus „Judamojo–atramos aparato pažeidimai. Pirmasis nemedikamentinės reabilitacijos arba nemedikamentinio gydymo etapas“ 13 punkte nurodyta gydymo priemonė „Palaikomoji reabilitacija. Sisteminės jungiamojo audinio ligos M30-35“ teikiama tik nustačius didelį specialiųjų poreikių lygį.

Pareiškėja nurodė: „manau, kad man ir kitiems tokios pat socialinės padėties asmenims atimtos lygios teisės naudotis palaikomosios reabilitacijos paslaugomis (nustačius neįgalumą galima, nustačius vidutinį specialiųjų poreikių lygį – negalima)“.

Pareiškėjos manymu, Įsakymo nuostatos dėl palaikomosios reabilitacijos diskriminuoja Pareiškėją ir kitus asmenis amžiaus pagrindu.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2020 m. gegužės 28 d. raštu Nr. (20)SN-80)S-325 kreipėsi į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (toliau – Ministerija), prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus, ar Ministerija gali patvirtinti skunde nurodytas aplinkybes; kokia tvarka pagal Įsakymo nuostatas teikiamos palaikomosios reabilitacijos paslaugos asmenims, kurių diagnozės M30-35, kai jiems iki pensinio amžiaus nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, kokia tvarka palaikomosios reabilitacijos procedūros taikomos asmenims, sulaukusiems pensinio amžiaus bei turintiems nustatytus vidutinių, didelių specialiųjų poreikių lygį; ar Ministerija gali patvirtinti, jog Pareiškėja, kuriai iki senatvės pensijos amžiaus Įsakymo nustatyta tvarka priklausė palaikomosios reabilitacijos procedūros pagal diagnozes M30-35, kai jai nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, sulaukusi pensinio amžiaus šios teisės neteks, nes jai bus nustatytas vidutinis specialiųjų poreikių lygis (nepaisant to, jog Pareiškėjos sveikatos būklė nebus pasikeitusi); dėl kokių priežasčių, remiantis Įsakymo nuostatomis, Pareiškėjos atveju pasikeičia palaikomosios reabilitacijos paslaugų teikimo ir apmokėjimo tvarka, jai sulaukus pensinio amžiaus; ar yra kitų teisės aktų, pagal kuriuos Pareiškėja, sulaukusi senatvės pensijos amžiaus, galėtų gauti analogiškas palaikomosios reabilitacijos paslaugas.

Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją bei įrodymus.

2020 m. liepos 14 d. raštu Nr. (20)SN-80)S-400 lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NDNT), prašydama pateikti informaciją, kokia tvarka bei kokiais teisės aktais vadovaujantis asmenims, kurių diagnozės M30–35, kai jiems iki pensinio amžiaus nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, yra nustatomas specialiųjų poreikių lygis jiems sulaukus senatvės pensijos amžiaus; ar asmenims (kaip ir Pareiškėjos atveju), kurių diagnozės M30–35, kai jiems iki pensinio amžiaus nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, sulaukus pensinio amžiaus yra automatiškai nustatomas vidutinis specialiųjų poreikių lygis, nuo ko tai priklauso.

Paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją bei įrodymus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2020 m. birželio 10 d. gautame Ministerijos rašte Nr. (10.1.1.2E-421)10 nurodoma, jog medicininės reabilitacijos paslaugos skiriamos vadovaujantis Įsakymu patvirtintų aprašų nuostatomis. Medicininės reabilitacijos paslaugos skiriamos atsižvelgiant ne tik į paciento diagnozę, bet ir į biosocialinių funkcijų sutrikimo laipsnį, todėl tik fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas, visapusiškai įvertinęs paciento sveikatos būklę, gali skirti atitinkamą medicininį reabilitacinį gydymą. Gydantis (arba šeimos) gydytojas turėtų pacientą siųsti konsultuoti fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojui ir vėliau, vadovaudamasis jo konsultacijos išvada, esant indikacijų, skirti medicininį reabilitacinį gydymą.

Vadovaujantis Įsakymu patvirtinto Suaugusiųjų atrankos ir siuntimo į medicininės reabilitacijos sveikatos priežiūros įstaigas tvarkos aprašo I skyriaus 4.3 punktu, palaikomoji reabilitacija asmenims, kurių diagnozė pagal TLK-10-AM kodą yra M30–M35, skiriama neįgaliesiems, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas 0–25 proc. darbingumo lygis, ar iš dalies darbingiems asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas 30–40 proc. darbingumo lygis, taip pat asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažintas didelis specialiųjų poreikių lygis. Tai reiškia, kad palaikomoji reabilitacija galėtų būti skiriama ir asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kai teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažintas didelis specialiųjų poreikių lygis. Kai nustatytas kitas specialiųjų poreikis lygis, palaikomosios reabilitacijos paslaugos nekompensuojamos.

Atsakyme teigiama, jog Pareiškėjos, kuriai šiuo metu nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, sulaukus pensinio amžiaus specialiųjų poreikių lygį vertins NDNT. Pareiškėjos atveju palaikomosios reabilitacijos paslaugų teikimo ir apmokėjimo tvarka keisis tuo atveju, kai nustatytas 40 procentų darbingumo lygis nesutaps su specialiųjų poreikių lygiu. Kitų teisės aktų reglamentuojančių medicininės reabilitacijos paslaugų teikimą nėra.

Papildomai informuojama, kad, siekiant užtikrinti geros kokybės medicininės reabilitacijos ir sanatorinio (antirecidivinio) gydymo paslaugas bei tinkamą šių paslaugų organizavimą, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. V-285 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 11 straipsnio ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 17 d. įsakymo Nr. V-50 „Dėl medicininės reabilitacijos ir sanatorinio (antirecidivinio) gydymo organizavimo“ pakeitimo projektams parengti sudarymo“ yra sudaryta darbo grupė. Šiai darbo grupei iki 2020 m. gruodžio 31 d. pavesta parengti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 17 d. įsakymo Nr. V-50 „Dėl medicininės reabilitacijos ir sanatorinio (antirecidivinio) gydymo organizavimo“ (toliau – darbo grupė) pakeitimo projektus.

Rengiant Įsakymo pakeitimo projektą, bus atsižvelgta į Tarnybos 2020 m. gegužės 28 d. rašte Nr. (20)SN-80)S-325 pateiktą pastabą, kad palaikomoji rehabilitacija galėtų būti skiriama ir asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kai teisės aktų nustatyta tvarka jiems yra pripažintas vidutinis specialiųjų poreikių lygis. Informuojama, kad darbo grupė Įsakymo projektą turi parengti iki 2020 m. gruodžio 31 d.

Tarnyboje gautame 2020 m. rugpjūčio 3 d. NDNT rašte Nr. 4395 nurodoma, jog specialiųjų poreikių lygio asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, nustatymo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. spalio 12 d. Nr. A1-563 įsakymu patvirtintas Specialiųjų poreikių lygio nustatymo asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių, tvarkos aprašas (toliau – Aprašas). Asmuo, kuriam iki senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos buvo nustatytas darbingumo lygis, sulaukęs senatvės pensijos amžiaus, norėdamas, kad jam būtų nustatytas specialiųjų poreikių lygis, turi kreiptis į NDNT ir pateikti prašymą. Vadovaujantis Aprašo 8 punktu, asmeniui, kuriam iki senatvės pensijos amžiaus buvo nustatytas 0–30 proc. darbingumo lygis, neterminuotai yra nustatomas vidutinių specialiųjų poreikių lygis. Paaiškinama, kad, vadovaujantis nustatyta tvarka, asmeniui, kuriam iki senatvės pensijos amžiaus buvo nustatytas darbingumo lygis, gavus šio asmens prašymą, specialiųjų poreikių lygis nustatomas automatiškai, nevertinant jokių papildomų kriterijų, taip pat ir diagnozių, turėjusių įtakos asmens darbingumo lygio nustatymui.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Įsakymu nėra pažeidžiamos Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies nuostatos, pagal kurias valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis

visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų.

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y. aptariamam atveju – dėl amžiaus, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitą asmenį, neturintį šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y. teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus,

prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta darbingumo lygio sąvoka, pagal kurią darbingumo lygis – asmens pajėgumas įgyvendinti anksčiau įgytą profesinę kompetenciją ar įgyti naują profesinę kompetenciją arba atlikti mažesnės profesinės kompetencijos reikalaujančius darbus.

Minėto straipsnio 10 dalyje nustatyta, jog specialusis poreikis – tai specialiosios pagalbos reikmė, atsirandanti dėl asmens įgimtų ar įgytų ilgalaikių sveikatos sutrikimų (neįgalumo ar darbingumo netekimo) ir nepalankių aplinkos veiksnių.

Pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies nuostatas, neįgalumo lygį, darbingumo lygį, specialiųjų poreikių lygį, specialųjį nuolatinės slaugos poreikį, specialųjį nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikį, specialųjį lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikį nustato NDNT. Darbingumo lygis, pagal minėto įstatymo 20 str. 1 dalį, nustatomas asmenims nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus. Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 20¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog specialieji poreikiai nustatomi neatsižvelgiant į asmens amžių, neįgalumo lygį ar darbingumo lygį.

Nustatomi šių rūšių specialieji poreikiai:

- 1) nuolatinės slaugos;
- 2) nuolatinės priežiūros (pagalbos);
- 3) lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos;
- 4) ugdymo;
- 5) techninės pagalbos priemonių;

Minėto straipsnio 10 dalyje įtvirtinta, jog gali būti nustatomi trys specialiųjų poreikių lygiai:

- 1) didelių specialiųjų poreikių lygis – nustatomas asmenims, kuriems nustatytas pirmojo ar antrojo lygio specialusis nuolatinės slaugos poreikis;
- 2) vidutinių specialiųjų poreikių lygis – nustatomas asmenims, kuriems nustatytas pirmojo lygio specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis;

3) nedidelių specialiųjų poreikių lygis – nustatomas asmenims, kuriems nustatytas antrojo lygio specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis.

Aptariamo įstatymo 8 straipsnyje įtvirtinta, jog medicininės reabilitacijos paslaugos yra skirtos asmens funkcinėi būklei maksimaliai pagerinti, sveikatos būklei stabilizuoti ir fiziniam bei socialiniam savarankiškumui atkurti.

Įsakymu patvirtinto priedo „Medicininės reabilitacijos paslaugų etapai. Suaugusiųjų atrankos ir siuntimo į medicininės reabilitacijos sveikatos priežiūros įstaigas tvarkos aprašas. Medicininės reabilitacijos paslaugų suaugusiems teikimo bendrųjų reikalavimų aprašas“ (toliau – Priedas) 4.3 punkte nustatyta, jog palaikomoji reabilitacija taikoma asmenims, pripažintiems nedarbingais, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas 0–25 proc. darbingumo lygis; asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažintas didelis specialiųjų poreikių lygis; iš dalies darbingiems asmenims, kuriems teisės aktų numatyta tvarka nustatytas 30–40 proc. darbingumo lygis, pradedant ketvirtais metais po nustatyto darbingumo sumažėjimo pripažinimo, kurių darbingumo sumažėjimo priežastys nurodytos šio priedo 4.1 punkte, ir trečiais metais po darbingumo sumažėjimo pripažinimo asmenims, kurių darbingumo sumažėjimo priežastys nurodytos šio priedo 4.2 punkte.

Pagal Priedo 4.1 punktą, pakartotinė reabilitacija skiriama asmenims, pripažintiems nedarbingais, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas 0–25 proc. darbingumo lygis; asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažintas didelis specialiųjų poreikių lygis; iš dalies darbingiems asmenims, kuriems teisės aktų numatyta tvarka nustatytas 30–40 proc. darbingumo lygis, pirmuosius 3 metus po NDNT nustatyto darbingumo sumažėjimo ar specialiųjų poreikių padidėjimo dėl pagal Tarptautinę statistinę ligų ir sveikatos problemų klasifikaciją (dešimtoji redakcija) nustatytų priežasčių: A 84–85; A 87; A 89; B 02.1–2; C 41.2; C 70.0; C 70.1; C 71; C 72.0; C 72.2–8; D 16.6; D 32.0; D 32.1; D 33.0; D 33.1; D 33.4 (G 00; G 03–04; G 06.0 – tik pirmus metus nuo susirgimo pradžios); G 09; G 10–G 13; G 20–G 21; G 23; G 35, G 37; G 60–63; G 70–G 71; G 80–G 83; G 93.0–1; G 95.0–2; G 99.2; (I 60–I 64 – tik pirmus metus nuo susirgimo pradžios); I 69.0–69.8; M 02–M 03; M 05–M 06; M 07; M 08; M 10; M 11; M 16; M 17; M 19; M 30–35; M 36.2; M 43.1; M 45; M 47.2; M 48.0 (S 14.0; S 14.1; S 24.0; S 24.1; S 34.0; S 34.1; S 34.3 – tik pirmus metus po sužalojimo); S 72; T 02; (S 06; T 09.3 – tik pirmus metus po sužalojimo); T 90.5; T 91.3. Pakartotinės reabilitacijos trukmė 24 dienos.

Priedo 4.2 punkte nustatyta, jog pakartotinė reabilitacija skiriama asmenims, pripažintiems nedarbingais, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas 0–25 proc. darbingumo lygis; asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažintas didelis

specialiųjų poreikių lygis; iš dalies darbingiems asmenims, kuriems teisės aktų numatyta tvarka pripažintas 30–40 proc. darbingumo lygis – pirmuosius 2 metus po NDNT nustatyto darbingumo sumažėjimo ar specialiųjų poreikių padidėjimo dėl pagal Tarptautinę statistinę ligų ir sveikatos problemų klasifikaciją (dešimtoji redakcija) nustatytų priežasčių: H 53; H 54; H 90–H 91. Pakartotinės reabilitacijos trukmė 24 dienos.

Remiantis Aprašo 1 punktu, Apraše nustatyta asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių, specialiųjų poreikių lygio nustatymo tvarka.

Pagal Aprašo 8 punktą, asmeniui, kuriam iki senatvės pensijos amžiaus buvo nustatytas darbingumo lygis, nustatomas neterminuotas specialiųjų poreikių lygis:

- esant 0–30 proc. darbingumo lygiui, nustatomas didelių specialiųjų poreikių lygis (8.1 p.);
- esant 35–55 proc. darbingumo lygiui, nustatomas vidutinių specialiųjų poreikių lygis (8.2 nustatytos diagnozės p.);
- 3) nedidelių specialiųjų poreikių lygis – nustatomas asmenims, kuriems nustatytas antrojo lygio specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis.

Iš Pareiškėjos pateiktos NDNT išduotos darbingumo lygio pažymos DL-1 Nr. 3813 nustatyta, jog nuo 2018 m. lapkričio 22 d. iki 2020 m. gegužės 20 d. Pareiškėjai iki senatvės pensijos amžiaus buvo nustatytas 60 procentų netekto darbingumo lygis. Pareiškėjai pagal TLK-10-AM nustatytos diagnozės: M19.04, M19.17, M24.28, M24.58, M35.9, M42.12, M65.85, M67.36, M56.2, M22.4, M54.2.

Pareiškėja pateikė 2020 m. gegužės 25 d. NDNT sprendimą Nr. STS-1830 dėl specialiųjų poreikių Pareiškėjai. Sprendime nurodoma, jog NDNT, atsižvelgdama į Pareiškėjos 2020 m. gegužės 22 d. gautą prašymą, nustatė Pareiškėjos specialiųjų poreikių lygį. Sprendimas priimtas vadovaujantis Aprašu. Vadovaujantis minėto Aprašo 8.2 papunkčiu, Pareiškėjai nuo 2020 m. gegužės 21 d. neterminuotai nustatytas vidutinių poreikių lygis.

Remiantis tyrimo metu surinkta medžiaga, nustatyta, jog Pareiškėjai iki senatvės pensijos amžiaus buvo nustatytas 40 procentų darbingumo lygis. Pareiškėjai sulaukus senatvės pensijos amžiaus, jai nustatytas vidutinių poreikių lygis. Remiantis aptartomis Aprašo nuostatomis, asmenims, kuriems iki pensinio amžiaus buvo nustatytas 35–55 procentų darbingumo lygis, sulaukusiems pensijos amžiaus nustatomas vidutinių specialiųjų poreikių lygis. Taigi šiuo atveju specialiųjų poreikių lygio nustatymui vienintelę įtaką turi asmeniui iki jo senatvės pensijos amžiaus nustatytas darbingumo lygis. Konkrečiai Pareiškėjos iki senatvės pensijos amžiaus turėtas 40 procentų darbingumo lygis lėmė aplinkybę, jog, sulaukus pensinio amžiaus, NDNT Pareiškėjai nustatė vidutinį specialiųjų poreikių lygį.

Aptartos Aprašo 8 punkto nuostatos akivaizdžiai rodo, jog būtent asmens pensinis amžius lemia momentą, nuo kurio asmeniui, turėjusiam atitinkamą darbingumo lygį, NDNT nustatomas jo specialiųjų poreikių lygis.

Nagrinėjamu atveju tiriama, ar Įsakymo Priede nurodytos sąlygos medicininei reabilitacijai skirti nesudaro pagrindo diskriminuoti negalią turinčių asmenų dėl jų amžiaus.

Tyrimo metu nustatyta, jog Įsakymo Priedo 4.1 punkte vardinta asmenų pakartotinė reabilitacija skiriama: asmenims, pripažintiems nedarbingais, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas 0–25 proc. darbingumo lygis; asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažintas didelis specialiųjų poreikių lygis; iš dalies darbingiems asmenims, kuriems teisės aktų numatyta tvarka nustatytas 30–40 proc. darbingumo lygis, atsižvelgiant į nustatytas ligų diagnozes. Į šį sąrašą patenka diagnozės pagal TLK-10, kurių kodai yra M30– M35 ir kurios nustatytos Pareiškėjai.

Kaip paaiškėjo iš nagrinėjamų Įsakymo nuostatų, Pareiškėjai, kuriai nustatyta minėtos ligų diagnozės bei 40 procentų darbingumo lygis, iki pensinio amžiaus, remiantis Įsakymo Priedo 4.1 punkto nuostatomis, galėjo būti skiriama palaikomoji reabilitacija.

Pareiškėjai sulaukus pensinio amžiaus, palaikomoji reabilitacija jai nepriklauso, kadangi, remiantis Aprašo nuostatomis (8 p.), jai NDNT nustatytas vidutinis specialiųjų poreikių lygis, nepaisant aplinkybės, jog palaikomosios medicininės reabilitacijos poreikis pagal faktinę Pareiškėjos sveikatos būklę gali būti nepakitęs.

Pareiškėja 2020 m. liepos 27 d., pokalbio telefonu metu, papildomai paaiškino, kad jai papildomas sveikatos tikrinimas, sulaukus pensinio amžiaus, nebuvo atliekamas, Pareiškėjai pateikus prašymą, NDNT nustatė jai vidutinį specialiųjų poreikių lygį. Būtent tokia specialiųjų poreikių nustatymo procedūra ir nustatyta aptariamose Neįgaliųjų socialinės integracijos bei Aprašo nuostatose, šias aplinkybes patvirtino ir NDNT Tarnybai siųstame rašte.

Taigi aptariamam atveju susidarė situacija, kuomet Pareiškėjos pensinis amžius iš esmės lėmė Pareiškėjos sąlygų gauti medicininę reabilitaciją pabloginimą. Būtent sulaukusiai pensinio amžiaus Pareiškėjai teisės aktų nustatyta tvarka darbingumo lygis pakeistas į atitinkamą specialiųjų poreikių lygį, kuriam esant, Pareiškėja neteko teisės gauti valstybės lėšomis apmokamų medicininės reabilitacijos paslaugų.

Sutiktina su Ministerijos rašte pateikiama pozicija, jog kiekvienu konkrečiu atveju reabilitacija asmeniui gydytojo skiriama atsižvelgiant į individualų atvejį, t. y. konkretaus asmens sveikatos būklę.

Tačiau visų pirma galimybė skirti reabilitacinį gydymą turi būti įtvirtinta teisės aktuose, priešingu atveju tokio gydymo skyrimui nebus teisinio pagrindo.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, jog Įsakymo Priedo 4.1–4.3 punktuose nustatyta tvarka dėl reabilitacinio gydymo skyrimo sąlygų pažeidžia Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas, pagal kurias valstybės institucijos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant amžiaus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 3 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrą ir siūlyti pakeisti Įsakyme nustatytą reabilitacinio gydymo skyrimo tvarką, įtvirtinant joje galimybę gauti reabilitacinį gydymą, nepaisant amžiaus.

2. Įpareigoti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją išnagrinėti šį sprendimą ir per 30 dienų informuoti Tarnybą apie sprendimo nagrinėjimo rezultatus.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Sveikatos apsaugos ministeriją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė